

— СПб., 1883. — С. 181; Палкин Б. Н. Русские госпитальные школы XVIII века. — М., 1959. — С. 204; Лапичак Тома. Брати Андрієвські // Лікар. вісник. — 1961. — С. 46—47; Крыштопа Б. П. Высшее медицинское образование в Украинской ССР. — К., 1985. — С. 21, 25; Палкин Б. Н. С. С. Андреевский. — М., 1986. — 60 с.

М. М. Гайдучок.

АН-СЬКИЙ Семен Якимович [псевд. Шломе Зейнвіла Ароновича Рапцопорта; 15.10.1863, м. Чашники Вітебської губ. — 8.11.1920, Варшава] — євр. письменник, етнограф, фольклорист, громад. діяч.

Н. в ортодоксальній євр. родині. Початкову освіту здобув у хедері, виховувався як ортодоксальний іудей. Великий вплив на його виховання мала мати. У 16-річному віці опанував рос. мову та письмо, самотужки здобував загальну освіту, вивчав ремесла — ковальське та інтролігаторське. Приєднався до євр. Просвітницького руху (Гаскалі).

1883 А. переїхав до м. Люзно (Білорусь), де займався приватним викладанням, проте через негаразди із люзненським рабином змушений був переселитися до Двінська. Працював у палітурних майстернях. Перші літ. твори писав на їдиш — “Історія однієї родини” (першим друком оповідання вийшло у 1883 рос. мовою у журн. “Восход”). У 80-ті роки приєднався до народницького руху. Викладав рос. мову для дітей селян, але як єврей не мав дозволу проживати в селі. Переїхав на південь України, де тривалий час працював на соляних шахтах Сло-в’яносербського повіту Катериносл. губ. Багато часу приділяв викладанню серед робітників та їхніх сімей. Збирав фольклорні та етнографічні матеріали серед шахтарів (1887 частково опубліковані Г. Успенським у нарисі “Нові народні пісні”). Заприятелював із Г. Успенським, під впливом якого написав кілька оповідань: “В кабак” (1886), “В усадьбе” (1886), “На новые земли” (1889), “Торги” (1892). За його ж порадою переїхав 1892 до Петербурга, але, не маючи права на проживання в столиці, змушений був емігрувати до Парижа.

Перші два роки у Парижі працював на фабриці та у палітурних майстернях, а у 1894 був запрошений П. Лавровим до співпраці на посаду особистого секретаря, на якій працював до його смерті у 1900. В цей час він написав оповідання та новели із життя робітників Франції. Безпосереднє спілкування з робітниками та селянами

допомагало створити перші сталні для початківця дослідження "Очерки народной литературы" (1894) та "Народ и книга" (1902). Основну увагу А.-фольклориста привертала насамперед соціальні елементи нац. свідомості, відображені в усній нар. творчості.

Перебування у Парижі мало вирішальне значення для дальшої літ. творчості письменника. Від рос. мови він перейшов до творчості на ідиш. Повернувшись у Росію, записував нар. легенди, хасидські перекази тощо, а також оповіді з життя євр. бідноти, що внесло до л-ри на ідиш живу фольклорну течію, знання духовних цінностей простого люду. Багаторічний досвід вивчення фольклору різних народів, знайомство з методологією запису, класифікації та обробки фольклорного матеріалу дали змогу А. у досить стислі строки не тільки накопичити та підготувати до майбутніх публікацій пам'ятки євр. фольклору, а також проаналізувати їх та зробити важливі концептуальні узагальнення.

У Росії брав діяльну участь у євр. і рос. народницьких організаціях, вступив до партії есерів. Написаний ним гімн Бунду "Ді Швус" ("Клятва") став марсельською євр. робітників. А. був одним із організаторів Історико-етнографічного к-ту Т-ва для поширення освіти серед євреїв у Росії, а згодом — Євр. історико-етнографічного т-ва. Безпосередню участь брав і у діяльності Євр. літ. т-ва і Т-ва євр. нар. музики. Друкувався в альманасі "Пережитое", журн.

"Еврейский мир", "Еврейская старина", "Восход", фундаментальному наук. виданні — "Еврейская энциклопедия". Виступав з лекціями про євр. мистецтво, л-ру і фольклор у Києві та ін. містах України.

Постійне спілкування з євр. населенням невеличких містечок України переконало дослідника у необхідності організації постійно діючої фольклорно-етнографічної експедиції для систематичних досліджень. Але до реалізації ідеї він приступив лише у 1911. Експедицію було названо на честь відомого діяча євр. культури та просвіти Горація Осиповича Гінцбурга. Головним її завданням було збирання етнографічного і фольклорного матеріалу у маленьких містечках України, створення музею євр. історії та побуту. У 1911—14 А. працював у містечках і селах Поділля та Волині, а під час Першої світової війни — у Галичині. Саме завдяки йому були врятовані цінні матеріали євр. історії, що перебували у місцях бойових дій. А. тоді працював у к-тах організації допомоги потерпілим євр. Біженцям, виїздив на fronti у складі санітарних загонів. Зібрані матеріали стали основою всесвітньо відомої п'єси "Дібук", що спершу мала назву "Між двох світів" і яку А. написав мовою ідиш. Переклад івритом зробив у 1918 видатний євр. поет Х. Н. Бялик. "Дібук" ставили майже в усіх євр. театрах світу. Після 1920 п'єсу було перекладено укр., рос., англ., польсь., нім. та болгар. мовами. Італ. композитор Л. Рокка на ос-

нові п'єси написав оперу "Дібук". Двічі було зроблено кінематографічні версії — у Польщі у 1938 та в Ізраїлі у 1968.

У 1917 А. було обрано депутатом від соціал-революціонерів до Всерос. установчих зборів. Після закінчення світової війни переїхав до Варшави, де у 1919 організував Євр. етнографічне т-во.

Тв.: Зібрання творів: У 15-ти т. — Вільно; Варшава, 1921—1928. — Мовою ідиш.

Лит.: Encyclopedia Judaica. — [1972]. — Vol. 3: Jerusalem — Kol. Lexicon. — Kol. 34—35; Noy D. Makom shel Sh. An-skij bfolkloristika haihudit // Miškarej Irushalaim bfolklor ihudi. — Irushalaim, 1982. — P. 94—107; Сергєєва І. С. А. Ан-ський і "Альбом єврейской художественной старины" // Бібліотечний вісник. — 1997. — № 6. — С. 20—23.

Архіви: НБУВ. ІР, ф. 321 (Матеріали С. А. Ан-ського).

І. А. Сергєєва.

АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ

(справж. прізвище — Давидов) Борис Дмитрович [псевд. — Богдан Вірний, Петро Котик, Б. Антоненко; 24.07 (5.08).1899, Засулля — передмістя м. Ромни Полтав. губ., тепер Сумської обл. — 8.05.1984, Київ, похований на Лісовому кладовищі] — письменник.

Походив з роду реєстрових козаків і священнослужителів Антоненків. Прадід А.-Д., за вказівкою харків. архієрея, змінив своє прізвище на російське — Давидов. Н. в сім'ї залізничника Дмитра Олександровича Давидова. Мати

— Юлія Максимівна Яновська — походила з роду діличів Полтав. губ. А.-Д. був одружений з Вірою Павлівною Баглій, лікарем за фахом (у 1922—25), Наталею Йосипівною Карпенко, художницею, актрисою (у 1927—35), Ганною Антонівною Борецькою, медичним працівником (у 1957—82). Діти: сини — Левко, Євген, дочка — Ярина Голуб, пасербиця — Ярина Тимошенко. Дит. роки А.-Д. пройшли переважно в Брянську. У 1906 сім'я повернулася в Україну. А.-Д. вчився в Охтирській гімназії (1909—17), на природничому відділенні Харків. ун-ту (1917), іст.-філол. ф-ті Київ. ун-ту (1918—21, з 1920 Київ. ІНО). Через матеріальні нестатки не зміг завершити навчання. Був членом КП(б)У (1920—21), УКП (1922—23). Вийшов з лав обох партій, переконавшись в їхній нездатності вирішувати назрілі політичні проблеми, передусім нац. питання. Ще в студентські роки почав працювати — вчителював, завідував охтирською Наросвітою (1920—21). Працював в редакціях журн. "Глобус", "Пролетарська прав-